

України. 2005. № 26. Ст. 350.

8. Про внесення змін до деяких законів України щодо унормування конкурсної процедури призначення керівників комунальних закладів культури та формування базової мережі закладів культури: Закон України від 29.05.2023 р. *Відомості Верховної Ради України*. 2023. № 76. Ст. 265.

9. Баско А. В. Особливості адміністративно-правового регулювання забезпечення збереження органами місцевого самоврядування культурної спадщини України в умовах війни. *Аналітично-порівняльне правознавство*. 2024. № 4. С. 294-300. URL: <https://app-journal.in.ua/wp-content/uploads/2024/08/48.pdf>.

Юрій ГОЛИК

доцент кафедри
адміністративно-правових дисциплін
та публічного управління
Дніпровського державного
університету внутрішніх справ
(м. Дніпро, Україна),
доктор філософії в галузі права
<https://orcid.org/0000-0002-2367-7204>

**КОМПЕТЕНЦІЯ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ
В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ: ВИКЛИКИ, ОБМЕЖЕННЯ
ТА ПЕРСПЕКТИВИ**

Умови воєнного стану кардинально змінюють функціонування органів місцевого самоврядування (далі – ОМС), змушуючи їх адаптуватися до нових викликів, таких як забезпечення громадської безпеки, мобілізаційні заходи та координація гуманітарної допомоги. Актуальність теми полягає в тому, що в умовах воєнного стану суттєво трансформуються управлінські функції місцевих органів влади, що потребує глибокого дослідження їхньої компетенції. ОМС є ключовою ланкою у забезпеченні безперервності державного управління, реалізації заходів цивільного захисту та підтримки населення. Однак існують обмеження їхньої діяльності, пов'язані з передачею повноважень військовим адміністраціям, що може впливати на ефективність місцевого самоврядування. Вивчення цих питань дозволить окреслити шляхи оптимізації функціонування ОМС у кризових умовах та після відновлення нормального режиму роботи.

Зазначимо, що компетенція місцевого самоврядування охоплює сфери діяльності та функції місцевих органів влади. Актуальність цього питання зумовлена необхідністю ефективного управління на місцях, яке враховує специфіку кожної громади та забезпечує її сталий розвиток. Тому важливо дослідити, які саме повноваження мають органи місцевого самоврядування. Відповідно до законодавства України, зокрема Конституції України, ці повноваження включають права та обов'язки територіальних громад і органів місцевого самоврядування щодо реалізації завдань, спрямованих на розвиток та благоустрій місцевих територій [1].

Згідно із Європейською хартією місцевого самоврядування основні повноваження місцевого самоврядування встановлюються конституцією або законом [2]. В Україні вони закріплені в загальному вигляді у ст. 143 Основного закону, а деталізуються в Законі України «Про місцеве самоврядування в Україні». В свою чергу, згаданий закон надзвичайно широко трактує повноваження органів місцевого самоврядування, а тому виникає необхідність в їх структуруванні [3].

Так, за структурою повноваження місцевого самоврядування включають:

- а) власні (самоврядні) повноваження, здійснення яких пов'язане з вирішенням питань місцевого значення, наданням громадських послуг населенню;
- б) делеговані повноваження (окремі повноваження органів виконавчої влади, надані законом органам місцевого самоврядування), здійснення яких пов'язане з виконанням функцій виконавчої влади на місцях.

Ознайомившись із нормативно-правовою базою регулювання компетенції ОМС у воєнний період, можемо зазначити, які ж існують основні виклики для органів місцевого самоврядування під час воєнного стану, а саме:

- перерозподіл ресурсів на потреби оборони та безпеки;

- взаємодія з військовими адміністраціями та координація дій з центральною владою;
- зміна процедур ухвалення рішень, зокрема обмеження колегіальності та перехід до оперативного управління;
- вимушене переміщення населення, організація прихистків та соціального захисту;
- забезпечення функціонування критичної інфраструктури в умовах руйнувань.

Місцеве самоврядування в Україні є важливим аспектом управління країною і має значення для розвитку демократії та забезпечення ефективного функціонування громад. При цьому саме місцеве самоврядування відіграє ключову роль у розвитку демократії та громадянського суспільства. Це дає можливість громадам брати активну участь у прийнятті рішень, які стосуються їхнього регіону [4].

Варто зауважити, що обмеження компетенції місцевого самоврядування в умовах воєнного стану прослідковується в таких аспектах, як:

- передача частини повноважень військовим адміністраціям;
- тимчасове зупинення проведення місцевих виборів та референдумів;
- посилений контроль з боку державних органів, зокрема обмеження у розпорядженні бюджетними коштами.

Якщо говорити про скасування режиму воєнного стану, слід зазначити, які існують перспективи розвитку місцевого самоврядування:

1. Підсилення інституційної спроможності ОМС, зокрема розширення кризового менеджменту;
2. Законодавчі ініціативи щодо чіткого визначення ролі місцевої влади у воєнний період;
3. Розширення механізмів громадської участі у процесах ухвалення рішень у надзвичайних умовах;
4. Впровадження міжнародного досвіду відновлення громад після воєнних конфліктів.

Органи місцевого самоврядування відіграють ключову роль у забезпеченні життєдіяльності громад під час дії воєнного стану. Незважаючи на значні обмеження їхньої компетенції, саме ОМС є основним комунікатором між державою, військовими структурами та населенням. У воєнний період ОМС стикаються з викликами, пов'язаними з обмеженням фінансових ресурсів, адміністративними труднощами та необхідністю координації дій із військовими адміністраціями. Важливо не лише підтримувати їхню ефективну діяльність, але й адаптувати законодавчу базу для оперативного реагування у надзвичайних ситуаціях. Після завершення війни необхідно реформувати систему місцевого самоврядування з урахуванням отриманого досвіду. Зокрема, слід розширити механізми кризового управління, зміцнити фінансову автономію громад, розвинути цифрові рішення для швидкого прийняття управлінських рішень та забезпечити ефективну координацію між рівнями влади. Вивчення міжнародного досвіду допоможе створити більш стійку та адаптивну модель місцевого самоврядування, здатну реагувати на майбутні виклики.

1. Голик Ю. Ю. Підзвітність органів місцевого самоврядування в умовах децентралізації влади в Україні: теоретико-правові аспекти. *Аналітично-порівняльне правознавство*. 2022. № 5. С. 17-22. URL: <https://app-journal.in.ua/wp-content/uploads/2022/12/4.pdf>.

2. Європейська хартія місцевого самоврядування від 15.10.1985 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_036#Text.

3. Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України від 21.05.1997 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1997. № 24. Ст. 170.

4. Сergygin S. M. Концептуальні засади реформування місцевого самоврядування в Україні. *Аспекти публічного управління*. 2014. № 5-6. С. 71-80.